

*Збірник
тези*

Редакційна колегія:

- Попов В. Ю. – доктор філософських наук, професор*
Чорноморець Ю. П. – доктор філософських наук, професор
Білокобильський О. В. – доктор філософських наук, професор
Шкіль С. О. – доктор філософських наук, доцент
Вергелес К. М. – доктор філософських наук, доцент
Колінько М. В. – кандидат філософських наук, доцент
Білецький В. В. – кандидат філософських наук, доцент

Ф56 **Філософські рефлексії сучасних світоглядних дискурсів** [Текст]:
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 квітня 2019 року /
за заг. ред. проф. В. Ю. Попова. Вінниця, 2019. - 200 с.

Збірник містить тези доповідей і виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Філософські рефлексії сучасних світоглядних дискурсів**», яка проводиться в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса 19-20 квітня 2019 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем динаміки і стану сучасного світогляду. Велику увагу приділено релігійним проблемам сьогодення. Збірник адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, студентам усім, хто цікавиться сучасними світоглядними проблемами. Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за грамотність, науковий зміст, літературний стиль, достовірність інформації та посилань несуть автори тез.

Підписано до друку 08.04.2019.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Умов. друк. арк. 11,63. Обл.-видавн. арк. 16,74.
Наклад 55 прим. Зам. № 2801.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю. м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21а.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852
e-mail: info@tvoru.com.ua; http://www.tvoru.com.ua

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2019

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Чорноморець Ю. П. Передумови створення помісної церкви в Україні...	5
Пасько І. Т. Від міфу до ідеології.....	8
Шкіль С. О. Всеpravославний собор про християнську культуру.....	13
Вергелес К. М. Онтологія релігійного та національного в православ'ї.....	17
Попов В. Ю. Світогляд vs ідентичність: диференціація концептів.....	24
Білокобильський О. В., Левицький В. С. Соціальні агенти культурної метафізики.....	30
СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНЕ РОЗМАЇТТЯ СВІТОГЛЯДНИХ ДИСКУРСІВ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЙ	
Білецький В. В. Політичний вибір як індикатор ментальної зрілості суспільства.....	33
Горлов Є. І. Світоглядне протистояння та його прояви в сучасному українському суспільстві.....	38
Ковальський Г. Є. Поняття «традиція» у європейських концепціях традиціоналізму.....	41
Політанська Д. В. Логіко-методологічні аспекти визначення деяких базисних понять медицини.....	49
Попова О. В. Генераційний вимір світоглядної динаміки.....	54
Хромова О. І. Подвійна ідентичність як чинник світоглядного протистояння в українському суспільстві.....	61
СЕКЦІЯ 2. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ	
Гуржи К. Л. Сакралізація «центру» в сучасному міському просторі.....	68
Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: інтерпретації філософського дискурсу.....	75
Коломейцова В. Е. Специфіка мовного міжкультурного спілкування в різних мовних дискурсах.....	79
Лемешко М. О. Міжкультурна комунікація в умовах глобалізації соціально-економічних процесів.....	82
Родигін К. М. Нове середньовіччя цифрової доби.....	86
СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я ТА СПЕЦИФІКА РЕЛІГІЙНОГО БАЧЕННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ПРОБЛЕМ.	
Антонов О. В. Науковий та релігійний світогляд в сучасному світі.....	91
Беднарчик Т. Р. Наукові погляди ідеолога рідновіського руху В. Шаяна.....	94
Іщук Н. В. Вплив ринкових цінностей на сучасну християнську спільноту.....	100

Калач Д. М. Особливості розвитку теології діалогу в Україні.....	105
Кіпич В. П. Томос для України.....	113
Dialo A.U. Characteristic of the islamic worldview.....	116
СЕКЦІЯ 4. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ ПОГЛЯДІВ НА ЖИТТЄВИЙ СВІТ ЛЮДИНИ	
Вібік О. М. Переосмислення природи в філософсько-ідеологічному дискурсі японського паназіатизму II пол. XIX – поч. XX ст.....	122
Голденблат М. А. Особливості діалектичного та релятивістського світосприйняття.....	126
Григорян І. Б. Тлумачення проблеми універсалій Ованесом Воротнеци. 131	
Котень Я. Ю. Буття людини в умовах несвободи в творчості Василя Стуса.....	136
Коцюбняк Т. А. Концепт «суспільного договору» Т. Гобса в добу інформаційного суспільства.....	140
Наглії А. С. Деревляк як метод проти страждань від безглуздя життя.....	143
Нікульчев М. О., Яценко А. І. Категорія самотності з позиції соціальної філософії.....	146
Нікульчев М. О., Корнієнко В. Р. Культура в процесі історичного розвитку людства в концепції М. Я. Данилевського.....	149
Рабей Н. Р. Симулякр як основа сучасного світу.....	153
Розанов М. О. Філософські аспекти психологічного впливу мистецтва на віража.....	157
Соловей О. В. Песимістичний світогляд на прикладі філософії А. Шопенгауера.....	163
Труфанова А. О. Філософська сутність мистецтва.....	167
Тюлькін О. В. Умови розвитку української культури в культурологічній концепції І. І. Огієнка.....	171
СЕКЦІЯ 5. СУЧАСНІ ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ	
Дармограй І. В. Вплив підсвідомого на комунікацію: філософський аспект.....	174
Зарішняк І. М. Комунікативні аспекти взаємодії між тьютором і студентом.....	179
Ломако Л. І. Соціокультурний дискурс щодо розвитку закладів вищої педагогічної освіти України в історіографії початку XXI ст.....	183
Мартинєць Л. А. Філософський аналіз сучасної трансформації знань та професійного розвитку вчителів.....	187
Петрова І. П. Тьюторство в закладах вищої освіти: порівняльний аналіз.....	192
Шах К. М. Філософське підґрунтя графології.....	196

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ПОМІСНОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

*Ю. П. Чорноморець, д. філос. н., проф.,
професор кафедри богослов'я і релігієзнавства,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

У сучасному православ'ї одним з найважливіших факторів розвитку є напруження між двома ідейними центрами. Константинопольський, Румунський, Антіохійський, Олександрійський та інші патріархати рухаються в напрямку сучасного та відкритого православ'я, яке весь час реформується, має людське обличчя, відповідає на актуальні запити сьогодення. За православ'я, яке виступає за права людини, права нацменшин, релігійну свободу. Це відкрите православ'я, яке близьке Західній цивілізації. Патріарх Варфоломій постійно підкреслює, що православ'я – це частина Європи, ширше – це частина Заходу. Він вважає, що Вселенське православ'я не прийме зловживання ідеологією прав людини, але тим більше ніколи не прийме відкидання Заходу, його цінностей.

На цьому фоні ідеологічна еволюція Московського Патріархату викликає велику стурбованість. Він після компромісу між лібералами і консерваторами в 2000 році, символом чого стала Соціальна доктрина РПЦ та документ про відносини до інославних, перейшов на однозначно консервативні позиції. У XXI столітті керівництво РПЦ почало рухатись попервах в бік релігійного фундаменталізму, а потім – у бік відвертого імперіалізму з доктриною «русского мира». А останні кілька років все більш впливовими є ідеї про єдиний «русский народ», де українці – це щось на рівні сибіряків чи поморів. Відповідно, наше існування штучне, це геноцид «русского народа», всі території мають повернутись в єдиний російський народ. Ці ідеї є в книзі патріарха Кирила «Семь слов о русском мире» (2015 рік), у творчості Олександра Щіпкова, котрий змінив Всеволода Чапліна на посаді головного спікера РПЦ по відносинах із суспільством і державою.

Все це не могло не бентежити. На Всеправославному соборі було засуджено релігійний фундаменталізм, в тому числі православний. Це

час від часу виникають у нашій голові. Образи із підсвідомого – це людська база знань. Ми беремо звідти більшість відповідей на свої запитання.

Література

1. Ассаджиоли Р. Психосинтез: Принципы и техники / Роберто Ассаджиоли; пер. с англ. М.: Психотерапии, 2008. 384 с.
2. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки [Текст] : навч. пос. [для студ. вищих навч. закладів] / М.Й.Варій, В.Л.Ортинський. -[2-ге вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 376 с. URL: http://khoeti.com.ua/library/spec/pdf/Zagalna_Psihologia-Variy.pdf, (дата звернення 12.03.19).
3. Варій М. Й. Підсвідомий рівень психіки людини у психоенергетичній концепції: основні засади // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, VI (69), Issue: 165, 2018. URL: <https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/httpdoi.org10.31174s-end-pp2018-165vi69-17.pdf>, (дата звернення 27.03.19).
4. Варій М. Й. Психіка людини у психоенергетичній концепції // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V (54), Issue: 126, 2017. С. 65-71.
5. Диспенза Джо. Керуй своєю підсвідомістю. К.: BookChef, 2017. 368 с.
6. Зарішняк І. М. Психологія і педагогіка: навч. посіб. для студ. екон. спец. Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2011. 167 с.
7. Мойсеєнко О. П. Вчення З. Фрейда: свідоме та позасвідоме. URL: <http://aphy.net/forum?task=viewtopic&id=1764>, (дата звернення 20.03.19).
8. Русинка І. Психологія. URL: https://pidruchniki.com/1281041940477/psihologiya/printsip_vzayemodiyi_vzayemozalezhnosti_svidomosti_pidsvidomosti, (дата звернення 20.03.19)
9. Яценко Т. С. Психоаналитическая интерпретация комплекса тематических психорисунков (глубиннопсихологический аспект. М.: СИП РИА, 2000. 194 с.

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ТЬЮТОРОМ І СТУДЕНТОМ

І. М. Зарішняк, к. пед. н., доц., доцент
кафедри педагогіки та управління освітою
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Перехід вищої освіти України на кредитно-модульну систему навчання зумовив не тільки організаційно-методичні зміни в змістовому, операційно-діяльнісному, контрольно-корекційному та оцінково-результативному структурних компонентах процесу навчання, а й торкнувся стимулювально-мотиваційного та емоційно-вольового компонентів. Зокрема, інноваційною можна назвати взаємодію в системі «викладач-студент», що вибудовується на паритетних взаєминах між суб'єктами цієї взаємодії. Перехід до застосування в освіті компетентнісного підходу не позбавляє орієнтації суб'єктів навчання на розвиток особистості. Навпаки, змін потребує функціональне навантаження викладача, який повинен змінити основну функцію з традиційної інформаційної на консультативну, супровідну в царині наукових досягнень. Щоб підтримувати активну життєву позицію студентів, потрібно володіти компетентностями, що притаманні інноваційній професії, яку в країнах Болонської угоди називають тьюторством.

Історично проблемами тьюторства займалися зарубіжні дослідники В. Аллан, А. Белл, Д. Боуд, Е. Гордон, Ч. Кінгслі, С. Маклафлін, Дж. Міллер. Вітчизняні дослідники спрямовували свій пошук на з'ясування історичних витоків і сутності тьюторської діяльності (О. Васюк, Н. Дем'яненко, С. Подпільота, А. Сучану, О. Черковська та ін.). Тьюторство пов'язують із дистанційною освітою (Л. Дорошина, С. Змеєв, Н. Жевакіна, Н. Лисенко, О. Малярчук, О. Коневщинська, Р. Шаран та ін.). Організаційну діяльність тьютора досліджували О. Васюк, М. Костицова, Н. Моргунова, І. Скрипіна. Як педагогічний супровід студентів тьюторство постає у роботах Н. Дем'яненко, В. Громого, Л. Семеновської, О. Оловаренко, С. Щенникова та ін.

Актуальність означеної проблеми зумовила нас поглибити висвітлення питання особливостей тьюторської діяльності у закладах вищої освіти, зокрема, її комунікативного аспекту.

Об'єктом нашої уваги є діяльність тьютора-викладача, а предметом – особливості комунікативної взаємодії між тьютором-викладачем і студентами.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування визначення поняття «тьютор» і розкриття суті комунікативної взаємодії «тьютор-студент».

Оскільки наразі тільки відбувається становлення української версії тьюторства як педагогічного явища, з'ясуємо його сутність. У педагогіці вищої освіти все частіше можна зустріти термін «тьютор», що вживається науковцями у різних значеннях. Науковці розмежовують поняття «викладач» і «тьютор» за виконуваними функціями і дидактичними технологіями, що ті використовують на заняттях [3]. Тьютор ламає методичні стереотипи викладача – він використовує в основному інтерактивні технології та методи навчання (дискусії, кейси, аналіз ситуацій, симуляції, імітації, проекти). Він розглядається не як викладач у прямому значенні слова, а радше як фасилітатор, що допомагає студентові розвивати мислення, вчить критично аналізувати факти. Отже, тьютор – це педагог-фасилітатор, під керівництвом якого група студентів самостійно працює над певними темами. На сьогодні основними функціями тьютора є освітня, консультативна і управлінська [2].

Як педагогічна спеціальність тьюторство розглядається у Росії, де тьютор – це наставник підростаючого покоління, який організовує індивідуальну освіту підопічних. Серед списку професій в Україні говориться про перспективу появи такої професії у вишівських навчальних програмах. Зокрема, виділяють такі види діяльності тьюторів:

- 1) Тьютор-педагог – фахівець з координації процесів освіти та самоосвіти;
- 2) Тьютор з роботи з «особливими дітьми» – людина, що надає психологічну й педагогічну підтримку, допомагає знайти життєвий шлях, освоїти професію й адаптувати свої фізичні недоліки до майбутньої діяльності;
- 3) On-line тьютор – експерт в області електронної освіти – людина, що консулює з питання Інтернет-навчання, що допомагає підібрати необхідну програму чи проводить спеціальні освітні курси [4].

Як бачимо, запозичене поняття поступово входить у вжиток у вітчизняних освітніх колах і набуває чіткіших обрисів. До визначення видів діяльності тьютора у закладах вищої освіти доречно ще й додати ті функції, що виконували куратори академічних груп. Дослідники дискутують щодо необхідності заміни давно вживаного поняття «куратор» поняттям «тьютор». Науковці наголошують, що деякі функції куратора і тьютора співпадають, проте відмінність полягає у тому, що тьютор спрямовує свої зусилля на індивідуалізацію процесу навчання, тоді як куратор – на виховання студентів [1]. О. Васюк у своєму дослідженні вказує на те, що функції тьютора розпоршені між куратором і керівником кваліфікаційних робіт.

Отже, в українській версії тьютор – це ментор, помічник і мотиватор (Черковська О. С., Сичов Р. О.), тренер (Оловаренко О. І.), наставник (Г. Литвиненко), викладач-консультант-менеджер (О. Коневщинська), проблематизатор (О. Плахотник, О. Васюк).

Функція комунікації є чи не найвагомішою під час проведення тьюторського заняття, оскільки викладач-тьютор організовує дискусію з проблеми. В основі тьюторського заняття лежить інтерактивна взаємодія тьютора і студентів, що передбачає: а) активність сторін; б) перцепцію взаємодіючих; в) комунікацію (обмін інформацією). Проаналізуємо комунікативні аспекти взаємодії між тьютором-викладачем і студентами. Оскільки до теми тьюторського заняття виносяться питання дискусійного характеру, то студенти повинні навчитися висловлювати власну позицію, враховуючи думки всіх учасників взаємодії. Щоб переконати їх дискутувати за правилами, тьютор має володіти основними комунікативними вміннями, як от емпатія, відкритість, емоційність, комунікабельність, самовладання, толерантність, професійна рефлексія.

Комунікація між тьютором і студентами торкається також і дослідницької компоненти, оскільки в основу тьюторського заняття покладено дослідницьку аналітичну технологію, що пов'язана із аналітичними операціями аналізу наукової інформації та формуванням навчального вміння аргументовано висловлюватися й враховувати альтернативні точки зору.

На думку Н. Лисенко і Л. Дорошиної, тьютор-філолог повинен бути взірцем висококультурного інтелігентного спілкування [3]. На думку авторів студенти ототожнюють ступінь професійної компетенції

тьютора-філолога з мовною формою викладу думок. Ми погоджуємося з ними і додаємо, що це стосується не тільки тьютора-філолога, а й всіх тьюторів-викладачів.

Таким чином, можемо констатувати, що в Україні тільки розглядається перспектива підготовки тьюторів. У деяких вищих поняття «тьютор» прийшло на зміну поняття «куратор». Проте, поняття «тьютор» не може ототожнюватися з поняттям «куратор», оскільки воно найчастіше вживається у значенні «викладач-консультант-менеджер». Тьютор – це педагог-фасилітатор, що координує процеси освіти і самоосвіти студентів. У взаємодії між тьютором і студентом велику роль відіграють комунікативні компетентності тьютора. Вони передбачають здатність особистості до ефективного педагогічного спілкування. Це вміння обмінюватися інформацією, сприймати співрозмовника, розуміти його почуття і психологічні стани, досягати взаєморозуміння. Складовою комунікативної компетентності тьютора є фасилітаційні вміння, за яких він поєднує функції керівника, лідера й учасника групової динаміки. Необхідною умовою ефективною комунікації є вміння тьютора не тільки управляти процесом навчання, а й вміти підкорятися, ідентифікувати себе з іншими. Важливою є готовність тьютора до професійної взаємодії з усіма учасниками.

Отже, впровадження компетентнісного підходу з орієнтацією на комунікативну сферу суб'єктів дидактичної взаємодії є передумовою модернізації вітчизняної вищої освіти.

Література

1. Васюк О. В. Організаційна діяльність тьютора у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. 2017. Вип. 277. С. 38-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnuau_ped_2017_277_8, (дата звернення 10.03.19).
2. Заришняк И. Н. Педагогические условия эффективности тьюторского занятия. *Научные исследования: информация, анализ, прогноз* : монография / под общ. ред. проф. О.И. Кирикова. Кн. 38. М.: Наука информ; Воронеж: ВГПУ, 2012. С. 72-80.
3. Лисенко Н. О., Дорошина Л. Ф. Дистанційний курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Специфіка

роботи тьютора-філолога. URL: <http://www-center.univer.kharkov.ua/vestnik/full/335.pdf>, (дата звернення 23.03.19).

4. Профессия тьютор. URL: <http://poproffessii.in.ua/tyutor>, (дата звернення 23.03.19)].

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС ЩОДО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ІСТОРИОГРАФІЇ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

*Л. І. Ломако, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та
управління освітою*

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Вища освіта України, і педагогічна зокрема, переживає період суттєвих перетворень і реформувань, спрямованих на приєднання України до європейського освітнього простору, розв'язання завдань підготовки конкурентоспроможного фахівця на ринку освітніх послуг, здатного до творчого мислення та прийняття креативних рішень. У цьому процесі спостерігається суперечність між необхідністю якісного надання освітніх послуг, задовільного стану матеріально-технічного, інформаційного, науково-методичного забезпечення та недостатнім державним фінансуванням з вимушеними пошуками позабюджетних коштів, обумовленим нестабільною економічною ситуацією. Розходяться думки науковців навіть стосовно того, чи слід шукати нові шляхи, спрямовані на приєднання до європейського соціокультурного простору.

Вивчення окресленої проблематики вимагає опрацювання не тільки історичних, але й філософських, педагогічних, економічних, юридичних, методологічних праць. Комплекс історіографічних джерел допоможе у висвітленні соціокультурного дискурсу щодо розвитку вищої педагогічної освіти в Україні початку ХХІ ст. в умовах соціально-економічних та світоглядних трансформацій, дослідженні основних напрямів, особливостей, тенденцій та закономірностей розвитку наукових знань про функціонування закладів вищої педагогічної освіти України початку ХХІ ст., модернізації змісту фахової підготовки, організаційних форм освітньої діяльності.